

Míg régebben politikai, addig manapság inkább zenei, illetve liturgiai jellegű kifogások merülnek fel a keresztény könnyűzenét művelők ellen – mondja a lapunknak adott interjúban Gável András, a hasonló műfajban tevékenykedő egyik legismertebb együttes, a Testvérek – valamint a társulat mellett működő zeneműkiadó – vezetője. Bár a kifogásokat bizonyos esetekben jogosnak tartja, és elismeri a „felhívulás” veszélyét, felhívja a figyelmet e műfaj evangelizációs hatására, és elutasítja azt a szemléletet, ami az egyházi könnyű- és komolyzenét szembe akarja állítani egymással.

Például?

A dob, az elektromos szólógitár és a basszusgitár alkalmazására gondolok: a templomok akusztikailag nem olyanok, hogy élvezhető lenne falaik közt az ilyen zene.

Tehát bizonyos produkciók, illetve művek esetében jogosnak tartod az egyházi könnyűzenével kapcsolatos fenntartásokat?

Igen. Sajnos ez a stílus is hígul; sokan azt hiszik, hogy itt „mindent szabad”. Számos atya azt hiszi, hogy ha beengedi a gitárosokat a templomba, akkor minden meg van oldva, újra jönnek a fiata-

Liturgikus kontroll és **művészi** szabadság

Gável András, a Testvérek együttes vezetője a keresztény könnyűzenéről

Volt ennek a műfajnak egy „hőskorszaka”, amikor a pusztá létjogosultságért is meg kellett küzdenie. Úgy tűnik, mára teljesen elfogadottá vált. Te is így látod?

Valaha tényleg a pusztá létéért kellett küzdenie az egyházi könnyűzenének; ez a kommunizmus időszakára tehető, és elsősorban politikai okai voltak. Hiszen ez a zene a fiatalok találkozására teremtett alkalmat, a közösségépítést segítette, ami nem tetszett a hatalomnak. Akkoriban kezdtek Sillye Jenőék ifjúsági lelkigyakorlatokon, szentmiséken énekelni, és néhány plébános igencsak ódzkodott attól, hogy meghívja őket. Elsősorban nem műfaji okai voltak ennek, nem a könnyűzenét kifogásolták ezek az atyák a templom falai között, hanem attól tartották, hogy ezzel magukra vonják a hatóság figyelmét, és zaklatásnak teszik ki a közösség tagjait. Az a szempont csak később merült fel – az egyházi zenével foglalkozók körében –, hogy a könnyűzene esetleg nem méltó, nem alkalmas arra, hogy a liturgikus események része legyen.

Ti, egyházi könnyűzenével foglalkozók képesek vagytok valamennyire elfogadni ezeket a szempontokat, vagy teljesen „elbeszéltek egymás mellett” a komolyzene képviselőivel?

Teljesen jogos az az észrevétel, hogy sok olyan dal keletkezett, ami nem a templom falai közé való. Tekinthejük ezeket kedves magánimáknak, hiteles tanúságtételeknek, de egyszerűen nem illenek bele a liturgia megszabott rendjébe. Más művek pedig zenei oldalról kifogásolhatók: a hangszerelésük nem engedi meg, hogy a templom falai között elhangozzanak.

lok a misére... De sajnos néha valóban nagyon gyenge dolgok hangzanak el ilyenkor. Én tehát amellettt vagyok, hogy legyen valamiféle kontroll: mi az a határ, amin belül egy zenét egyházinak, illetve liturgikusnak tekinthetünk?

Milyen kontrollra lenne szükség? Kinek kellene ezt gyakorolnia?

Elsősorban önkontrollra gondolok: akik zenét adnak elő a templomban, azok legyenek tisztában az alapvető hittani és liturgikus ismeretekkel.

Talán a helyi plébános a legilletékesebb ennek a megítélésében...

Azért nem akarom ezt túlhangsúlyozni, mert nem szeretném, ha a kontroll miatt elveszne a költői szabadság. A könnyűzene és a komolyzene egyforma abból a szempontból, hogy akkor születnek jó művek, ha az alkotók élvezik ezt a művészi szabadságot.

Vannak olyan dalok, amelyeket nem tekinthetünk liturgikusnak, de azért értékesek?

Természetesen! Hiszen a zenének nem csak a liturgia szolgálata lehet a célja, hanem a közösségteremtés is, vagyis az, hogy a zenei élményben összekapcsolja a jelenlevőket. Nekünk is vannak olyan dalaink,

amelyek nem állják meg a helyüket a templomban, de mondjuk tábornok mellett vagy lelkiigazgatókon nagyon jól énekelhetők. És persze vannak olyan dalok, amelyek elsősorban a koncerteken való előadásra születtek. A különböző műfajok nem feszülnek egymásnak, nem zárják ki egymást – úgy gondoljuk, hogy az a jó, ha színes a paletta.

Gondolom, a koncertek is szülhetnek ellenérzéseket, hiszen a könnyűzenei koncertek meglehetősen világias jellegűek.

A mi koncertjeink is magukon viselik a világi koncertek jegyeit: alkalmazzuk az elektromos hangszereket, használunk fényeket és füstgépeket, a közönség pedig tapsol, és néha bizony táncra perdül. Ennek a „világiasságnak” van egy óriási előnye: meghívó ereje van azok felé, akiknek eszük ágában se lenne bemenni egy templomba. Ide olyan barátokat is el mernek hívni a keresztény fiatalok, akik egy misével első alkalommal

tom azt, hogy mi térítjük meg ezeket az embereket, de talán egy szem – persze nem az utolsó szem – vagyunk abban a láncban, ami a megtéréshez vezet.

Egyáltalán mennyire érvényesek még azok a kategóriák, amelyek a zenét „könnyű”- és „komolyzene”-re osztják fel?

Vannak átmeneti műfajok is az egyházi zenén belül is; például a taizéi énekek aligha sorolhatók be az egyik vagy a másik kategóriába. És a könnyűzene is „komoly” annyiban, hogy megvannak a maga szabályai, ebben a műfajban sem lehet dilettánsnak lenni. A művek megfelelő előadásához szakmai tudás és rendszeres gyakorlás kell. A könnyűzenében ugyanakkor kétségtelenül megvan az a kísértés, hogy könnyű elkezdeni. Ha egy fiatal kap ajándékba a szüleitől egy elektromos gitárt, teker rajta hármast, megtanul három akkordot, és azt hiszi, hogy ő most már tud zenélni. A magas színvonalú könnyűzenéhez azonban sok fejlődés, sok tanulás kell. A „keresztény könnyűzene” nem jelentheti azt,

hogy megelégszünk kevesebbel: a mi zenénknek jó beatzenének, jó bluesnak, jó soulnek kell lennie, keresztény pedig attól lesz, hogy amiről a dalok szólnak, az a szerzők, illetve az előadók életének hiteleségét tükrözi. Azt hiszem, az tekinthető hitelesnek, akiben legalább a

vágy megvan Isten keresésére. Összefoglalva tehát: ha vannak is különbségek az egyházi könnyűzene és komolyzene között, ezek nem olyan jellegűek, hogy az egyik kizárná a másikat.

Voltam a Vatikánban olyan pápai szentmisén, ahol vegyesen hangzottak el különböző műfajú zenék, és ez nem zavarta, hanem éppen kiteljesítette a liturgiát. Vagyis úgy gondolom, hogy nincs igazuk azoknak a komolyzenészeknek, akik ki akarják élezni az ellentétet.

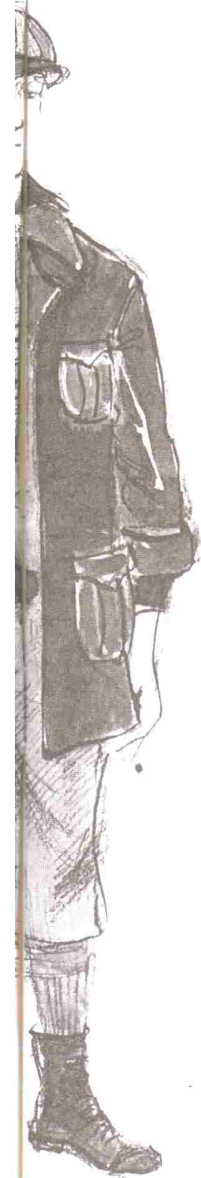
Térjünk vissza a koncertjeitekre! Milyen gyakran léptek fel, és kikből áll a közönségetek?

Altalában minden hétfőjén van koncertünk, kisebb vagy nagyobb közönség előtt.

Legutóbb szeptember 13-án a Petőfi Csarnokban volt nagyobb, körülbelül négyezer fős közönségünk. Azt mondhatom, hogy a közönség fele a 16–18 éves korosztályból való, a többi viszont teljesen vegyes: a nagymamáktól az unokákig, néha egész családok is jönnek, orgonászerűen sorakozó, különböző korú gyerekekkel.

nem tudnának mit kezdeni. Itt az ilyen embereknek is esélyük lehet arra, hogy kapcsolatba kerüljenek Istennel; ha másképpen nem, legalább azzal, hogy hallhatják a nevét. Nem állí-

kákig, néha egész családok is jönnek, orgonászerűen sorakozó, különböző korú gyerekekkel.

A fiatalok között a fiúk vagy a lányok vannak többségben?

A mikor kezdtük, egyértelműen a lányok voltak többen, de mostanra ez az aránytalanság megszűnt. Valószínűleg annak is köszönhető ez, hogy elkezdtünk keményebb, rockosabb dalokat is játszani. A műfaji változatosság tehát megjelenik a közönség összetételében is: jönnek a tarisznyás lányok és a fekete bakancsos fiúk is. Ha pedig arra irányult a lányokra vonatkozó kérdésed, hogy mi a helyzet a „rajongóinkkal”, akkor el kell ismerni, hogy van egy olyan réteg, amelyiknek imponál, hogy színpadon állunk és mikrofon vagy hangszer van a kezünkben – azt

A VIRTUÁLIS PLÉBÁNIA TOPLISTÁJA

(Egyházi könnyűzene, 2003. december 1.)

1. [2472] **Kiált** (Mi Atyánk - Ökumenikus Könyűzenei Válogatás 1.)
[Borka Zsolt - Csizsér László - NOS együttes - Signum együttes - Sillye Jenő és barátai - Só - Testvérek]
2. [2387] **Násmise – Választottam** (Latin mise, Násmise és dalok)
[Borka Zsolt]
3. [2355] **Álmodjék** (Szeretet himnusz)
[Testvérek]
4. [2353] **Utam a fény** (Szeretet himnusz)
[Testvérek]
5. [2332] **Igaz-e?** (Jel vagy!)
[Signum együttes]
6. [1021] **Örömteli fény** (Örömteli fény - videó)
[Effata együttes]
7. [999] **Ne félj!** (Ne félj!)
[Signum együttes]
8. [973] **Hála** (Hála)
[Testvérek]
9. [826] **Szeretet-himnusz** (Szeretet himnusz)
[Testvérek]

mondhatom, hogy ez az egészben a szükséges rossz. Ha valaki azért jön el a koncertünkre, mert szimpatikusak vagyunk neki, az nem baj, de nekünk világossá kell tennünk, hogy a dalok itt nem rólunk, hanem Istenről szólnak.

Altalában is felmerülhet az a kérdés, hogy azt az élményt, amit a ti zenétek nyújt, vajon valódi vallási élményként élük át a hallgatóitok, vagy pedig csak valami kellemes, de múltó hangulatként.

Ezt mások is kérdezik, és ilyenkor én mindig bevallom: a mi zenénk nem több, mint ugrópalló. Lehet, hogy vannak olyanok, akikben semmilyen maradandó nyomot nem hagy. De konkrét példát tudunk arra, hogy mondjuk valaki, akinek a szülei elváltak, az apja alkoholizál, ő maga pedig depresszióval küszködött, ezen a zenén keresztül olyan templomi közösséget talált magának, ami Isten valódi ismeretéhez vezette őt. A koncerteken persze nehéz mérni, hogy milyen a hatása a zenénknek, de most már van egy csapatunk, amelyik a koncertek alatt és után valahol a közelben – egy asztalnál, egy sátorban – várja az érdeklődőket, és segít azokon, akik nem tartoznak sehová, de szeretnének közösséget találni. A folyamat végét nem látjuk, de azt hiszem, ha akár egyetlen embernek is segítettünk az Istenhez vezető úton, akkor már megérte. Nemrég Miskolcon énekeltünk, keményebb hangszerelesű dalokat is előadtunk, és odajött néhány punk fiatal. A koncert után láttuk, hogy az egyiküket ütik-verik a társai. Amikor odamentünk, hogy segítsünk rajta, és megkérdeztük, hogy miért nem védekezett, ő így válaszolt: „két hete tértem meg; miért üssek?”. Ezek olyan visszajelzések, olyan élmények, amelyek azt üzenik nekünk, hogy érdemes folytatnunk.

A Testvérek együttes mellett létrehozottatok egy zeneműkiadót is. Sikeresen működik ez a cég? Kicsit általánosabban kérdezve: meg lehet élni ma a keresztyén könnyűzenéből?

Nem, nem lehet megélni. A kiadó nem termel profitot, illetve ha mégis, akkor azt visszaforgatjuk a saját lemezeink vagy más együttesek lemezeinek megjelentetésébe. Mindegyik tagunknak van más foglalkozása, amiből eltartja magát; a zenélést karitatív alapon csináljuk – persze ha olyan helyen lépünk fel, ahol honoráriumot tudnak felajánlani, akkor ezt nem utasítjuk vissza. Kérdés, hogy jól van-e ez így; nem lenne jobb, ha azok, akik ebbe a tevékenységbe nagyon sok energiát fektetnek, valamiféle félállást vagy harmadállást kaphatnának az egyháztól.

Arra gondolsz, hogy ennek a tevékenységnek a támogatására valamilyen egyházi pénzügyi alapot kellene létrehozni?

Nem akarom ezt a pénzre kihegyezni. Csak azt tartom fontosnak kimondani, hogy a szeretet alapvető formája a figyelmesség: ha valaki sokat dolgozik a közösségért, akkor azt a közösség vegye észre! Ha az egyház fontosnak tartja az evangelizációt, akkor lássuk meg, hogy ezen a téren az egyházi könnyűzene képviselőinek is van annyi érdemük, mint mondjuk egy általános iskolai hittantanárnak. De az evangelizáció sikere végső soron nyilván nem a pénzen múlik. Hiszek abban, hogy ha fontos az, amit csinálunk, akkor Isten megad nekünk mindent, ami ehhez szükséges.

Bethienfalvy Gábor